

การปรับปรุงอักษรและอักษรวิธีไทย

สมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม

จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ*

ถ้าพิจารณาประวัติเกี่ยวกับการประดิษฐ์และการปรับปรุงตัวอักษรไทยตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยจนถึงปัจจุบันจะพบว่า ผู้ที่สนใจและมีบทบาทเกี่ยวข้องกับตัวอักษรไทย ส่วนใหญ่จะเป็นพระมหากษัตริย์ไทย กล่าวคือ ในสมัยกรุงสุโขทัย พ่อขุนรามคำแหงมหาราชกษัตริย์องค์ที่ ๓ ได้ทรงประดิษฐ์อักษรไทย ที่เรียกว่า “ลายสือไทย” ให้คนไทยใช้บันทึกภาษาไทยเป็นครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. ๑๘๒๖ ต่อมาสมัยกรุงรัตนโกสินทร์มีกษัตริย์ไทยอีกสองพระองค์ที่ทรงสนพระทัยเรื่องตัวอักษร พระองค์แรกคือ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์ได้ทรงประดิษฐ์อักษรอริยกิจเมื่อราว พ.ศ. ๒๔๓๕ เพื่อใช้บันทึกทั้งภาษาบาลีและภาษาไทย พระองค์ที่สองคือ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์ทรงประดิษฐ์รูปแบบใหม่และปรับปรุงอักษรวิธีไทยใหม่ ในพ.ศ. ๒๔๖๐ ผู้ที่มีบทบาทปรับปรุงตัวอักษรไทยที่เป็นสามัญชนมีเพียงคนเดียวเท่านั้นคือจอมพล ป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรีคนที่ ๓ ของประเทศไทย เนื่องในโอกาสครบรอบ ๑๐๐ ปี ของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ในพ.ศ. ๒๕๔๐ นี้ จึงขอกล่าวถึงบทบาทของท่านเกี่ยวกับการปรับปรุงอักษรไทยและรายละเอียดเกี่ยวกับอักษรไทยและอักษรวิธีไทยในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม

สภาพสังคมและการเมืองสมัย จอมพล ป. พิบูลสงคราม

จอมพล ป. พิบูลสงครามดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของประเทศในช่วงแรกตั้งแต่เดือน ธันวาคม ๒๔๘๑ ถึงเดือนกรกฎาคม ๒๔๘๗ ในช่วงเวลาที่ดำรง

ตำแหน่งนี้ จอมพล ป. พิบูลสงครามมีนโยบายสร้างชาติเพื่อพัฒนาประเทศไทยให้ยิ่งใหญ่ในทุก ๆ ด้านโดยเฉพาะด้านวัฒนธรรม โดยมุ่งหวังให้คนไทยมี “วัฒนธรรมดี มีศีลธรรมดี มีอนามัยดี มีการแต่งกายอันเรียบร้อย มีที่พักอาศัยดี และมีที่ทำมาหากินดี”^๑

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

^๑ กรมโคสนาการ, ประมวลคำปราศรัยและสุนทรพจน์ของ ฯพณฯ ท่านจอมพล ป. พิบูลสงคราม (ฉบับที่ ๒) หน้า ๓. อ้างจาก แกมสุข นุ่มนนท์ “จอมพล ป. พิบูลสงครามกับการสร้างชาติไทย,” ใน พันนอดิต (กรุงเทพฯ : เรืองศิลป์, ๒๕๒๒), หน้า ๑๓๑-๑๓๒.

เพราะเชื่อว่า ถ้าคนไทยมีวัฒนธรรมจะทำให้ชาติไทยดำรงเอกราชไว้ได้ ไม่ตกเป็นเมืองขึ้นของชาติตะวันตกซึ่งขณะนั้นกำลังล่าอาณานิคมในประเทศแถบเอเชียอาคเนย์

นโยบายการสร้างชาติของจอมพล ป. พิบูลสงครามเริ่มตั้งแต่การปลุกสำนึกของประชาชนให้รู้สึกว่ชาติไทยเป็นชาติที่ยิ่งใหญ่และเป็นประเทศที่มีอารยธรรม และ

- ฉบับที่ ๑ เรื่องการใช้ชื่อประเทศ ประชาชน และสัญชาติ
- ฉบับที่ ๒ เรื่องการป้องกันภัยที่จะบังเกิดแก่ชาติ
- ฉบับที่ ๓ เรื่องการเรียกชื่อชาวไทย
- ฉบับที่ ๔ เรื่องการเคารพธงชาติ เพลงชาติ และเพลงสรรเสริญพระบารมี
- ฉบับที่ ๕ เรื่องให้ชาวไทยพยายามใช้เครื่องอุปโภคบริโภคที่มีกำเนิดหรือทำขึ้นในประเทศไทย
- ฉบับที่ ๖ เรื่องทำนองและเนื้อร้องเพลงชาติ
- ฉบับที่ ๗ เรื่องชักชวนให้ชาวไทยร่วมกันสร้างชาติ
- ฉบับที่ ๘ เรื่องเพลงสรรเสริญพระบารมี
- ฉบับที่ ๙ เรื่องภาษาและหนังสือไทยกับหน้าที่พลเมืองดี
- ฉบับที่ ๑๐ เรื่องการแต่งกายของประชาชนชาวไทย
- ฉบับที่ ๑๑ เรื่องกิจประจำวันของคนไทย
- ฉบับที่ ๑๒ เรื่องการช่วยเหลือคุ้มครองเด็ก คนชรา หรือคนทุพพลภาพ

รัฐนิยมทั้ง ๑๒ ฉบับมีสาระสำคัญ^๘ ดังนี้ ให้เปลี่ยนชื่อประเทศจากสยามเป็นประเทศไทย เปลี่ยนวันขึ้นปีใหม่จากวันที่ ๑๓ เมษายน เป็นวันที่ ๑ มกราคม กำหนดให้วันที่ ๒๔ มิถุนายนเป็นวันชาติ ให้เรียก

กระตุ้นให้คนไทยรักและภาคภูมิใจในชาติของตน เครื่องมือที่รัฐบาลใช้ในการสร้างลัทธิชาตินิยมคือ รัฐนิยม รัฐนิยมหมายถึงคำสั่งของรัฐบาลที่ต้องการให้ประชาชนปฏิบัติ^๖ ในช่วงเดือนมิถุนายน ๒๔๘๒ ถึงเดือนมกราคม ๒๔๘๕ รัฐบาลได้ออกรัฐนิยมทั้งสิ้น ๑๒ ฉบับ^๗ ได้แก่

คนไทยทุกถิ่นให้เหมือนกันว่า “คนไทย” ไม่แบ่งแยกเรียกเป็นไทยเหนือ ไทยอีสาน ฯลฯ คนไทยต้องเคารพเพลงสรรเสริญพระบารมี เพลงชาติไทย และต้องเคารพธงชาติไทย ปรับปรุงเนื้อร้องและทำนองเพลงชาติและ

^๖ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๓๔.

^๗ แดมสุข นุ่มนนท์, เมืองไทยสมัยสงครามโลกครั้งที่สอง (กรุงเทพฯ : ดวงกมล, ๒๕๒๑), หน้า ๓๔.

^๘ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๓-๓๗.

เพลงสรรเสริญพระบารมีให้กะทัดรัดซึ่งใช้ร้องมาจนปัจจุบันนี้ คนไทยต้องรู้จักป้องกันภัยที่จะบังเกิดแก่ชาติ ไม่ทำตัวเป็นปากเสียงของต่างชาติ ต้องยกย่องภาษาและหนังสือกับรู้จักหน้าที่พลเมืองดี คนไทยต้องรับประทานอาหารไทยและแต่งกายด้วยเสื้อผ้าไทย ให้รู้จักแบ่งเวลาในชีวิตประจำวันให้เป็นสัดส่วนได้แก่เวลาทำงาน เวลาส่วนตัว และเวลาพักผ่อน กำหนดให้กินวันละ ๔ มื้อ นอนวันละ ๖-๘ ชั่วโมง ให้รู้จักออกกำลังกาย ฟังวิทยุกรมโฆษณาการ อ่านหนังสือ และฟังธรรมะคนไทยต้องมีน้ำใจช่วยเหลือผู้เยาว์ คนชราและคนทุพพลภาพ คนไทยต้องขยันขันแข็งทำมาหากิน รู้จักค้าขาย ใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ด้วยการทำสวนครัว ปลูกผักผลไม้ เลี้ยงสัตว์และขายก๊วยเตี๋ยว รัฐนิยมเหล่านี้คนไทยต้องถือปฏิบัติทุกคนเพื่อปรับสังคมไทยให้เป็นสังคมใหม่ที่ก้าวหน้าเท่าเทียมอารยประเทศ

นอกจากรัฐบาลจะใช้ “รัฐนิยม” เป็นเครื่องมือในการสร้างลัทธิชาตินิยมแล้ว หลวงวิจิตรวาทการซึ่งเป็นอธิบดีกรมศิลปากรในขณะนั้นได้ตอบสนองนโยบายรัฐนิยมในเรื่องลัทธิชาตินิยมด้วยการใช้บทละครเป็นเครื่องมือปลูกฝังความคิดของคนไทยเรื่องชาตินิยมอีกด้วย บทละครที่หลวงวิจิตรวาทการแต่งและได้แสดงขณะนั้น เช่นเรื่อง เจ้า

หญิงแสนหวี (พ.ศ. ๒๔๘๑) เบญจเพศ (พ.ศ. ๒๔๘๑) มหาเทวี (๒๔๘๑) อนุสาวรีย์ (พ.ศ. ๒๔๘๒) น่านเจ้า (พ.ศ. ๒๔๘๒) พ่อขุนผาเมือง (พ.ศ. ๒๔๘๓) ซึ่งล้วนเป็นบทละครประวัติศาสตร์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับกำเนิดชนชาติ ความยิ่งใหญ่ของชาติ และการปลุกใจให้รักชาติ^๔

การดำเนินนโยบายในช่วงแรกๆ ของรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงครามมีลักษณะค่อยเป็นค่อยไป ไม่ได้เคร่งครัดหรือใช้วิธีเฉียบขาดกับประชาชน แต่หลังจากรัฐบาลประกาศเข้าร่วมสงครามโลกครั้งที่สองเมื่อเดือนมกราคม ปี ๒๔๘๕ โดยเข้าร่วมกับฝ่ายอักษะอันได้แก่ เยอรมนี อิตาลี และญี่ปุ่น นโยบายการสร้างชาติแบบ “ลัทธิชาตินิยม” ก็เข้มข้นขึ้น เครื่องมือในการสร้างชาติแบบ “ลัทธิชาตินิยม” เปลี่ยนเป็น “ลัทธิเชือผู้นำ” คือการใช้อำนาจเผด็จการมาสร้างชาติ

นโยบาย “เชือผู้นำ” ที่รัฐบาลดำเนินการอย่างได้ผลก็คือการใช้วิธีการโฆษณาและการสรรเสริญความศักดิ์สิทธิ์ของท่านผู้นำ เช่น ให้นำหนังสือพิมพ์ทุกฉบับตีพิมพ์คำขวัญสุดดีท่านผู้นำไว้หน้าแรก อาทิ ประมวลวัญวันใช้คำขวัญว่า “เชือผู้นำทำให้ชาติพ้นภัย” และศรีกรุงใช้คำว่า “เชือพิบูลสงครามชาติไม่แตกสลาย” ฯลฯ ให้บ้านเรือนทุกหลังประดับรูปท่านผู้นำ มีคำสั่งให้วันที่ ๑๔

^๔ ประวัตต์นบุรณมาตร์, หลวงวิจิตรวาทการกับบทละครประวัติศาสตร์ (กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๘), หน้า ๗๘-๗๙ และ ๒๙๓.

กรกฎาคมซึ่งเป็นวันเกิดของท่านผู้นำเป็นวันหยุดราชการและต้องประดับธงชาติตามบ้านเรือนด้วย ให้ประชาชนเคารพรูปท่านผู้นำก่อนการแสดงมหรสพ เนื่องจากท่านผู้นำเกิดปีระกาจึงให้ถือไก่เป็นสัญลักษณ์ด้วย เช่นการทำรูปไก่กางปีกไว้ตามที่ต่างๆ เช่นที่ทำเนียบรัฐบาล แก้วอี ประตุ หน้าต่าง รั้ว กำหนดเพลงสดุดีพิบูลสงครามเป็นเพลงประจำตัว นอกจากนี้ท่านผู้นำยังประชาสัมพันธ์ลัทธิเชื่อผู้นำของตนด้วยการเขียนบทความเพื่อปลุกฝังแนวความคิดนี้อยู่เสมอ โดยใช้นามปากกาว่า ออกไก่ สามัคคีไทย แม่สาย ฯลฯ ให้จัดรายการปลุกใจให้เชื่อผู้นำทางสถานีวิทยุกระจายเสียงของกรมโฆษณาการ โดยให้นายสังข์ พัทธโนทัย จัดเป็นรายการสนทนาระหว่างนายมัน ชูชาติ กับนายคง รักไทย^๖

นอกจากนี้ จอมพล ป. พิบูลสงครามยังสร้างหน่วยงานเป็นเครื่องมือการสร้างชาติอีกหนึ่งหน่วยงานคือ สภาวัฒนธรรมแห่งชาติ โดยทำหน้าที่ปฏิวัติวัฒนธรรมให้แก่สังคมไทย^๗ เพื่อให้ไทยมีวัฒนธรรมเสมอกับชาติอื่นๆ การปฏิวัติวัฒนธรรมในสมัย “เชื่อผู้นำชาติพันภัย” อาจสรุปได้ดังนี้ เรื่องการแต่งกาย ให้ประชาชนชายหญิงเล็กนุง ไส้รังและโจงกระเบน ให้ชายสวมกางเกงขายาวและเสื้อนอก ส่วนหญิงสวมกระโปรง มี

รองเท้า ถุงเท้า หมวกและถุงมือในบางโอกาส กวดขันให้มีมารยาท บุคลิกภาพงดงามน่าประทับใจ ไม่นั่งที่พื้น ไม่กระเดียดกระจาด หรืออุ้มลูกใส่สะเอว ให้ปรบมือเมื่อไปชมการแสดง ให้ใช้ช้อนส้อม ล้างมือก่อนรับประทานอาหาร หัดร่าวก เลิกกินหมาก เลิกเชื่อโหราศาสตร์ และไสยศาสตร์ ให้สามียกย่องภรรยา

การปฏิวัติวัฒนธรรมครั้งนี้ได้ดำเนินการอย่างเด็ดขาดและรวดเร็วอย่างไม่เคยมีมาก่อนดังที่ แกมสุข นุ่มนนท์^๘ ได้กล่าวว่า

ในช่วงนี้รัฐบาลใช้อำนาจและอิทธิพลเข้ามาแทรกแซงครอบงำการดำรงชีวิตของประชาชนไม่มีขอบเขต ไม่มีการคำนึงถึงว่าอำนาจของรัฐบาลควรหยุดยั้งแค่ไหน ไม่มีการพิจารณาว่าอะไรเป็นสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลที่ประชาชนคนธรรมดาควรจะได้รับ การป้องกัน รัฐบาลใช้อิทธิพลเข้าปกัวกาย แม้กระทั่งชีวิตส่วนตัว เรื่องครอบครัว เรื่องเคหะสถาน ไปกำหนดวิถีชีวิตของประชาชนว่าจะต้องเป็นอย่างไร อย่างนี้ทุกเรื่องทั้งการเมือง สังคม เศรษฐกิจ ทำให้เกิดวัฒนธรรมทางการเมืองแบบเผด็จการขึ้นในสังคมไทย เพราะรัฐบาลสอนให้คนเชื่อและยอมจำนนต่อชนชั้นปกครองโดยไม่มีข้อโต้แย้งไม่เช่นนั้นจะ

^๖ แกมสุข นุ่มนนท์, “จอมพล ป. พิบูลสงครามกับการสร้างชาติไทย,” ใน ฟ้าในอดีต, หน้า ๑๔๑.

^๗ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๔๓-๑๔๔.

^๘ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๓๗-๑๓๘.

กลายเป็นคนไม่รักชาติหรือเป็นผู้เป็นภัย
ต่อสังคม

นอกจากมีการปฏิวัติวัฒนธรรมดังกล่าวแล้ว ยังมีการปฏิวัติวัฒนธรรมที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ การปรับปรุงตัวอักษร อักษรวิธี และการใช้ภาษาไทย สำนักนายกรัฐมนตรีมีคำสั่งเมื่อวันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๔๘๕ แต่งตั้งคณะกรรมการส่งเสริมวัฒนธรรมภาษาไทยขึ้น ในคำสั่งได้กล่าวถึงเหตุแห่งการจัดตั้งคณะกรรมการชุดนี้ไว้ว่า “ความเจริญในทางภาษาเป็นส่วนหนึ่งที่จะแสดงวัฒนธรรมของชาติ รัฐบาลมีนโยบายที่จะส่งเสริมวัฒนธรรมในทุกๆ ทาง จึงเป็นการสมควรที่จะได้มีการปรับปรุงภาษาให้ดียิ่งขึ้น”^๙ และกำหนดให้มีเจ้าหน้าที่พิจารณาปรับปรุงส่งเสริมภาษาไทยและหนังสือไทยทั้งในทางเรียงความ ร้อยแก้ว และกาพย์ กลอน โคลง ฉันท์ เพื่อให้วัฒนธรรมภาษาไทยก้าวหน้ายิ่งขึ้น^{๑๐}

คณะกรรมการชุดดังกล่าวซึ่งประกอบด้วยที่ปรึกษาและกรรมการรวม ๒๙ คน โดยมีจอมพล ป. พิบูลสงครามเป็นประธานกรรมการ ได้ร่วมประชุมพิจารณาแนวทางการส่งเสริมภาษาไทยได้ ๔ แนวทาง^{๑๑} คือ

๑. ส่งเสริมการศึกษาหลักและระเบียบภาษาไทย อย่างที่เรียกว่าภาษาศาสตร์

๒. ส่งเสริมการแต่งทั้งในวิธีร้อยแก้ว และร้อยกรองซึ่งรวมเรียกว่าวรรณคดี

๓. ส่งเสริมให้มีการวิจารณ์วรรณคดี

๔. จัดตั้งสมาคมวรรณคดี เพื่อจะได้เป็นแหล่งที่เพาะความรู้ภาษาไทยและโฆษณาภาษาไทย

ในที่นี้จะขอกล่าวเฉพาะการดำเนินงานในข้อ ๑ เรื่องการส่งเสริมการศึกษาหลักและระเบียบภาษาไทยเท่านั้น

คณะกรรมการส่งเสริมวัฒนธรรมภาษาไทย ได้ดำเนินงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามแนวทางข้อ ๑ ดังนี้

๑. พิจารณาปรับปรุงอักษรไทย

๒. ตั้งกรรมการอีกชุดหนึ่งเพื่อทำพจนานุกรมตัวสะกดแบบใหม่

๓. ตั้งคณะกรรมการทำตำราไวยากรณ์ไทย

๔. พิจารณาการใช้คำแทนชื่อและคำรับ คำปฏิเสธ

๕. จัดประกวดข้อปัญหาขณะที่ยังใช้อยู่ โดยให้เด็กจำได้ง่าย และให้ความหมายไปในทางสร้างชาติ ปลูกฝังวัฒนธรรม

๖. ส่งเสริมวรรณคดี ให้จัดตั้งสมาคมวรรณคดี และออกหนังสือวรรณคดีสาร ให้มีการประกวดบทประพันธ์ประจำปี และประจำเดือน มีการประกวดเขียนกลอนสุภาพเรื่องสิบปีแห่งวันชัย รางวัลชนะเลิศ

^๙ เปลื้อง ณ นคร, “อักษรสมัยยุคสิบปีแห่งวันชัย,” ภาษาและหนังสือ ๑๕, ๒ (ตุลาคม-มีนาคม ๒๕๒๖) : ๓๙.

^{๑๐} เรื่องเดียวกัน.

^{๑๑} เรื่องเดียวกัน.

เป็นเงินจำนวน ๔,๐๐๐ บาท

ในที่นี้จะขอกล่าวถึงเฉพาะการดำเนินงานในข้อ ๑ เรื่องพิจารณาปรับปรุงอักษรไทยเท่านั้น

การปรับปรุงอักษรไทยในสมัย จอมพล ป. พิบูลสงคราม

สาเหตุของการปรับปรุงอักษรไทยที่แท้จริงนั้น จอมพล ป. พิบูลสงครามได้เขียนจดหมายชี้แจงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการปรับปรุงอักษรไทยไปยังหนังสือพิมพ์ทุกฉบับภายหลังสงครามโลกครั้งที่สองสั้นสุดลงว่า “ญี่ปุ่นได้ยื่นข้อเสนอให้เด็กไทยเรียนภาษาญี่ปุ่น ขอให้กระทรวงศึกษาธิการสอนภาษาญี่ปุ่นในชั้นเรียนให้มาก ท่านจึงต้องหาอุบายเพื่อจะไม่ให้คนไทยต้องเรียนภาษาญี่ปุ่น ด้วยการเปลี่ยนการเขียนหนังสือตามแบบใหม่ไว้เพื่ออ้างกับญี่ปุ่นว่า เด็กไทยกำลังเรียนหนังสืออย่างใหม่อยู่ ขอเวลาให้คนไทยรู้หนังสืออย่างใหม่ก่อน จึงจะให้เด็กไทยเรียนภาษาญี่ปุ่น ทำให้คนไทยรอดพ้นจากการถูกบังคับให้เรียนภาษาญี่ปุ่นไปได้”^{๑๒}

อย่างไรก็ตามในประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี

เรื่องการปรับปรุงตัวอักษรไทย เมื่อวันที่ ๒๗ พฤษภาคม ๒๔๘๕ นั้น รัฐบาลได้ให้เหตุผลว่า ภาษาไทยเป็นเครื่องหมายแสดงวัฒนธรรมของชาติไทยสมควรได้รับการบำรุงส่งเสริมให้แพร่หลายออกไปกว้างขวางยิ่งขึ้นให้สมกับความเจริญก้าวหน้าของชาติที่กำลังขยายตัวออกไปในปัจจุบัน ภาษาไทยเป็นภาษาที่มีสำเนียงไพเราะ สละสลวยอยู่แล้ว แต่ยังขาดการส่งเสริมให้แพร่หลาย จึงมอบหมายให้คณะกรรมการส่งเสริมวัฒนธรรมภาษาไทยพิจารณาปรับปรุงตัวอักษรไทยให้กะทัดรัด เพื่อให้เล่าเรียนกันได้ง่ายยิ่งขึ้น”^{๑๓} เพราะเท่าที่เป็นอยู่ขณะนี้ ภาษาไทยเรียนยาก มีตัวสะกดการันต์มากมาย นอกจากนี้บางคำยังต้องยืมคำของภาษาอื่นมาใช้ ซึ่งไม่เหมาะสมกับชาติไทยที่เป็นชาติเอกราชและมีวัฒนธรรมสูง”^{๑๔} ด้วยเหตุดังกล่าว คณะกรรมการฯ จึงได้พิจารณาปรับปรุงอักษรไทยให้เหมาะสมดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๑. ให้ยกเลิกสระและพยัญชนะบางตัว คณะกรรมการให้ยกเลิกการใช้สระและพยัญชนะที่มีเสียงซ้ำกันออกหลายตัว

^{๑๒} นอกจากนี้ จอมพล ป. พิบูลสงครามยังได้ชี้แจงด้วยว่าเหตุที่ท่านต้องใช้นโยบายการสร้างชาตินั้นเพราะต้องการให้ญี่ปุ่นเห็นว่าชาติไทยเป็นชาติเก่าแก่ มีวัฒนธรรมสูง ญี่ปุ่นจะถูกดูไม่ได้ จึงต้องเร่งปฏิวัติวัฒนธรรมทุกเรื่อง ท่านได้ยืนยันว่านโยบายการสร้างชาติของท่านกระทำด้วยความจริงใจเพื่อใช้เป็นเครื่องมือต่อต้านญี่ปุ่น ไม่ให้ญี่ปุ่นซึ่ง “ขึ้นบก” อยู่ในเมืองไทยขณะนั้นกลืนชาติไทยได้ (อ้างจาก แดมสุข นุ่มนนท์, “จอมพล ป. พิบูลสงครามกับการสร้างชาติไทย,” ใน พันธิตต์, หน้า ๑๙๑-๑๙๒).

^{๑๓} สำนักนายกรัฐมนตรี, “ประกาศเรื่องการปรับปรุงตัวอักษรไทย,” ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๕๙ ตอนที่ ๓๕ (๑ มิถุนายน ๒๔๘๕).

^{๑๔} ศรีกรุง, ๒๗ พฤษภาคม ๒๔๘๕ อ้างจาก แดมสุข นุ่มนนท์, เมืองไทยสมัยสงครามโลกครั้งที่สอง, หน้า ๕๕.

เพื่อจะทำให้การเรียนภาษาไทยง่ายและเป็น
ที่นิยมมากขึ้นตามนโยบายของรัฐบาล ดังนี้

๑.๑ ให้เลิกใช้สระ ๕ ตัวคือ สระ
ไ และฤ ฤา ฎ ฎา ซึ่ง เป็นสระที่ใช้ในภาษา

สันสกฤตและกำหนดให้ใช้สระเพียง ๒๗
ตัว^{๑๕} ดังตารางเปรียบเทียบสระในปัจจุบัน
กับสระสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม

สระในปัจจุบัน	สระในสมัย จอมพล ป. พิบูลสงคราม	สระที่เลิกใช้ในสมัย จอมพล ป. พิบูลสงคราม
-ะ -า	-ะ -า	
-ิ -ี	-ิ -ี	
-ึ -ื	-ึ -ื	
-ุ -ู	-ุ -ู	
-เ-ะ -เ-	-เ-ะ -เ-	
-แ-ะ -แ-	-แ-ะ -แ-	
-โ-ะ -โ-	-โ-ะ -โ-	
-เ-าะ -อ	-เ-าะ -อ	
-เอ-ะ -เอ	-เอ-ะ -เอ	
-เ-ียะ -เ-ีย	-เ-ียะ -เ-ีย	
-เ-ือะ -เ-ือ	-เ-ือะ -เ-ือ	
-เ-ัวะ -เ-ัว	-เ-ัวะ -เ-ัว	
ฤ ฤา	- -	ฤ ฤา
ฎ ฎา	- -	ฎ ฎา
-ำ	-ำ	
ไ-	-	ไ-
ใ-	ใ-	
-เ-า	-เ-า	

๑.๒ ให้เลิกใช้พยัญชนะ ๑๓ ตัว
กำหนดให้ใช้พยัญชนะเพียง ๓๑ ตัว ดังตาราง

เปรียบเทียบพยัญชนะในปัจจุบันกับพยัญชนะ
สมัยจอมพล ป. พิบูลสงครามต่อไปนี้

^{๑๕} สำนักนายกรัฐมนตรี, "ประกาศเรื่องการปรับปรุงตัวอักษรไทย," ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๕๙ ตอนที่ ๓๕.

พยัญชนะในปัจจุบัน	พยัญชนะในสมัย จอมพล ป. พิบูลสงคราม	พยัญชนะที่ให้เลิกใช้
ก	ก	
ข ค ฃ (ข ค) ^{๑๖}	ข ค	ฃ (ข ค)
ง	ง	
จ	จ	
ฉ ช ฌ	ฉ ช	ฌ
ซ ศ ษ ส	ซ ส	ศ ษ
ญ ย	ญ ย	
ฎ ด ฑ	ด ฑ	ฎ
ฏ ต	ต	ฏ
ฐ ฑ ฌ ฒ ฑ ฐ	ถ ฑ ฐ	ฐ ฑ ฌ
ณ ฒ	ณ	ฒ
บ	บ	
ป	ป	
ผ พ ภ	ผ พ ภ	
ฝ ฟ	ฝ ฟ	
ม	ม	
ร	ร	
ล พ	ล	พ
ว	ว	
ห ฮ	ห ฮ	
อ	อ	

^{๑๖} พยัญชนะ ข ค เลิกใช้ไปตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๗๐ ดังปรากฏในพทานุกรมของกระทรวงธรรมการ พ.ศ. ๒๔๗๐ ว่า “ข เป็นพยัญชนะตัวที่สามของพยัญชนะไทย แต่บัดนี้ไม่มีที่ใช้ และ “ ค เป็นพยัญชนะตัวที่ห้าของพยัญชนะไทย แต่บัดนี้ไม่มีที่ใช้แล้ว” (อ้างจาก สุริยา รัตนกุล, ข ค หายไปไหน? (นครปฐม : สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัย มหิดล, ๒๕๓๗), หน้า ๔. แต่อย่างไรก็ตาม ยังมี ข ค รวมอยู่ในพยัญชนะไทย ๔๔ ตัว.

การยกเลิกพยัญชนะ ๑๓ ตัว นี้ จะเห็นว่า พยัญชนะวรรค ฎ ซึ่งมีเสียงซ้ำกับพยัญชนะวรรค ต ให้ยกเลิกทั้งหมด ได้แก่ ฎ ฐ ฑ ฒ และเป็นที่สังเกตว่าพยัญชนะวรรค ฎ นี้ ล้วนใช้ในคำที่ยืมมาจากภาษาบาลีสันสกฤตทั้งสิ้น

๑.๓ ให้เปลี่ยนแปลงอักษรวิธีบางประการ อักษรวิธีในภาษาไทยสมัยจอมพล ป. พิบูลสงครามส่วนใหญ่เหมือนเดิม เพียงแต่มีการเปลี่ยนแปลงอักษรวิธีบางประการ เพื่อให้เป็นไปตามนโยบายของ

รัฐบาลคือ กะทัดรัดและเรียบง่าย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

๑.๓.๑ ใช้สระอื่นแทนสระที่เลิกใช้ เมื่อได้ยกเลิกการใช้สระ ๕ ตัว คือ ไ ฤ ฤา ฎ ฏ ก็ได้กำหนดให้ใช้สระและวิธีการเขียนอื่นแทนดังนี้

๑) ใช้ ใ ไม้มลายแทน ไ ไม้ม้วน เช่นคำ ใใส่ เท้าใด ให้ ไน ไหญ่ ฯลฯ ให้เขียนดังนี้ ใใส่ เท้าใด ให้ ไน ไหญ่ ฯลฯ

๒) ใช้ ร แทน ฤ ฤา และ ล แทน ฎ ฏ ดังนี้

สระ	คำปัจจุบัน	คำสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม
ฤ ออกเสียง รี	พฤษภา พฤษจิกายน ฤตุกาล ประพฤษติ	พริกษา พริสจิกายน รีตุกาล ประพริติ
ออกเสียง เรอ	ฤกษ์	เรกส์
ออกเสียง ริ	ฤทธิ	ริทธิ
	กฤษฎีกา	กริสติกา
	สันสกฤต	สันสกริต
ฤา	ฤา	รือ (หรือ)
	ฤาษี	รือสี
ฎ ฏ	ฎาชา ฎาสาย	ลือชา ลือสาย

๑.๓.๒ ใช้พยัญชนะอื่นแทน
พยัญชนะที่เลิกใช้ เมื่อได้ยกเลิกการใช้
พยัญชนะ ๑๓ ตัว ได้กำหนดให้ใช้พยัญชนะ

อื่นที่มีเสียงเหมือนกันแทนพยัญชนะที่เลิกใช้
(ดูข้อ ๑.๒ ประกอบ) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

พยัญชนะ	คำปัจจุบัน-คำสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม	
ฃ → ค	ฃ้อง-ค้อง คราวาส-ฃราวาส กะฃเอน-กะเชอ	เขียน-เคียน โฃษณา-โคสนา
ฅ → ช	ชฎา-ชดา ศาลฎีกา-ศาลดีกา ประฎัก-ประทัก	กฎหมาย-กดหมาย กรกฎาคม-กรกดาคม ปรากฏ-ปรากต
ฎ → ต	ฎีกา-ฎีกา ฎีกา-ฎีกา ฎีกา-ฎีกา ฎีกา-ฎีกา	ฎีกา-ฎีกา ฎีกา-ฎีกา ฎีกา-ฎีกา ฎีกา-ฎีกา
ฐ → ถ	ฐาน-ถาน ประดิษฐ์-ประดิษฐ์ บัณฑิต-บัณฑิต	เศรษฐกิจ-เสถกิจ รัฐมนตรี-รัตนตรี
ฑ → ด ถ้าออกเสียง ด → ท ถ้าออกเสียง ท	บัณฑิต-บัณฑิต ไพฑูรย์-ไพฑูรย์	บัณฑิต-บัณฑิต เกณฑ์-เกณฑ์
ฒ → ฐ	ฒา-ฐา ฐาน-ฐาน	วัฒนธรรม-วัชรนัม พิจารณา-พิจารณา
ณ → น	ณเฑาะ-ณะ คณะ-คณะ	พณฯ-พนะท่าน
ศ → ส	ศาสนา-ศาสนา ศึกษา-ศึกษา	พิเศษ-พิเศษ
ษ → ส	รักษา-รักษา ราษฎร-ราษฎร ภิกษุ-ภิกษุ	รักษาการ-รักษาการ ไปรษณีย์-ไปรษณีย์ บริษัท-บริษัท
ฬ → ล	กีฬา-กีฬา	นาฬิกา-นาฬิกา

๑.๓.๓ การใช้พยัญชนะ ญ ให้ตัดเชิงออก และกำหนดการใช้ดังนี้

๑) คำไทยหรือคำเขมรที่ใช้ ญ ให้ใช้ ย แทน เช่น หญ้า หึงใหญ่ ญวน ญี่ปุ่น ฯลฯ ให้เขียน หย้า หึงใหญ่ ยวน ยี่ปุ่น ฯลฯ

๒) ถ้าเป็นคำในภาษาบาลีสันสกฤตให้ใช้ ญ ตามเดิมแต่เป็น ญ ที่ตัดเชิงออกคือ “ฉ” เช่น ฉัตติ ปัญญาอนุญาติ ฉาณ ฉาติ ฯลฯ ให้เขียน ฉัตติ ปฉฉาอนุฉาฉาณ ฉาติ ฯลฯ

๑.๓.๔ การใช้พยัญชนะ ฐ มีดังนี้

๑) คำไทยหรือคำเขมรที่ใช้ ฐ ให้ใช้ ท แทน เช่น ฐ ธง ฐ่าง เรอ ก้าฐ ฐรรณเนียม ฯลฯ ให้เขียน ท ทง ท่าง เทอ ก้าทอน ทำเนียม

๒) ถ้าเป็นคำในภาษาบาลีสันสกฤตให้คงใช้ ฐ ตามเดิม เช่น คำฐรณี ฐระ ฐูป ฯลฯ

๑.๓.๕ การใช้พยัญชนะ ภ มีดังนี้

๑) คำไทยที่ใช้ ภ ให้เขียนด้วย พ แทน เช่น ภายหน้า ภายหลัง ภูเขา อำภอ สำภฯ ฯลฯ ให้เขียน พายหน้า พายหลัง พูเขา อำเพอ สำเพฯ ฯลฯ

๒) ถ้าเป็นคำในภาษาบาลีสันสกฤตให้คงใช้ ภ ตามเดิม เช่น คำภรรยา ภภาพ ภาวนา ภาสา ฯลฯ

๑.๓.๖ การใช้พยัญชนะ อ นำ

ย คำไทยที่มี อ นำ ให้เปลี่ยนเป็น ห นำ ยทุกคำ คือ อย่า อยู่ อย่าง อยาก ให้เขียน หย่า หยู่ หย่าง หยาก

๑.๓.๗ การใช้พยัญชนะควบกล้ำ ทร

๑) คำไทยที่ตัวควบกล้ำ ทร ออกเสียงเป็น ซ ให้ใช้ตัว ซ แทน เช่น ทรง ทราบ ทราม ทราย ตรุดโทรม ฯลฯ ให้เขียน ซง ซาบ ซาม ซาย ซุดโซม ฯลฯ

๒) ถ้าเป็นคำที่มาจากภาษาบาลีสันสกฤตให้คงใช้ ทร ตามเดิม เช่นคำ ทรัพย มัทธิ อินทริย ฯลฯ

๑.๓.๘ การใช้พยัญชนะควบกล้ำ ร คำไทยที่มี ร ควบกล้ำแต่ไม่ออกเสียง ร ให้ตัด ร ออก เช่น เสริม สร้าง เสรีจ ให้เขียน เสิม ส้าง เส็ด ฯลฯ

๑.๓.๙ คำพยางค์เดี่ยวที่แผลงเป็นสองพยางค์ให้เขียน ห นำตามเสียงอ่าน เช่น ก้าราบ (แผลงมาจากกราบ) ให้เขียน ก้าหราบ คำริ (แผลงมาจากตรี) ให้เขียน คำหริ คำรัส (แผลงมาจากจรัส) ให้เขียน คำหริต สำเร็จ (แผลงมาจากเสร็จ) ให้เขียน สำหริต คำรวจ (แผลงมาจากตรวจ) ให้เขียน คำหรวด

๑.๓.๑๐ การใช้พยัญชนะสะกด

๑) คำไทย และ คำที่มาจากภาษาเขมรให้ใช้ตัวสะกดตรงตามมาตราซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นคำในมาตราแม่กน และแม่ กด

ตัวอย่างคำที่สะกดตามมาตราแม่ กน

คำ ปัจจุบัน	คำที่เขียนในสมัย จอมพล ป. พิบูลสงคราม
ขวัญ	ขวัน
เข็ญ	เข็น
เขมร	เขมน
เข็ญ	เขิน
สรรเสริญ	สันเสิน
นวล	นวน
ควร	ควน
สำคัญ	สำคัญ
ทหาร	ทหาน

ตัวอย่างคำที่สะกดตามมาตรา แม่ กด

คำ ปัจจุบัน	คำที่เขียนในสมัย จอมพล ป. พิบูลสงคราม
กาจ	กาด
ดำรัส	ดำหรัด
ตรัส	ตรัด
ตรวจ	ตรวจด
ประเสริฐ	ประเสียด
เสด็จ	เสียด
เสร็จ	เสียด
อาจ	อาด

ทั้งนี้ยกเว้นคำที่ออกเสียงตัวสะกดด้วย เช่น ปราสาจาก ตรัสรู้ ฯลฯ ก็ให้เขียนเหมือน

เดิม

๒) คำที่มาจากภาษาเขมร ที่เขียนด้วย ร หัน ให้ใช้ไม้หันอากาศ (ˊ) และสะกดด้วย น เช่น

คำ ปัจจุบัน	คำที่เขียนในสมัย จอมพล ป. พิบูลสงคราม
บรรจ	บันจ
บรรดา	บันดา
บรรทุก	บันทุก
บรรล	บันล
สรรเสริญ	สันเสิน

๑.๓.๑๑ การยืมคำจาก ภาษาบาลีและสันสกฤต คนไทยนิยมยืมคำ มาจากทั้งภาษาบาลีและสันสกฤตมาใช้ใน ภาษา การปรับปรุงอักษรไทยครั้งนี้ได้กำหนด ให้ใช้คำยืมจากภาษาบาลีเท่านั้น เช่น ให้ใช้ คำบาลี กัม รัม นิจ สัจ อาทิจ และอำมาจ ฯลฯ แทนคำยืมจากภาษาสันสกฤต กรรม ธรรม นิตย สัตย อาทิตย และอำมาตย ฯลฯ ยกเว้นกรณีต่อไปนี้

๑) ในกรณีทีค่านั้นมี คำพ้องเสียงมากให้ใช้คำยืมจากภาษาสัน สกฤติ เช่น คำ “วรรณคดี” นี้มีคำพ้องอื่นอีก เช่น เทอวัลย์ วัฒนโรค และวันเวลา กรณีนี้ให้ ยืมคำ “วรรณคดี” จากภาษาสันสกฤตมาใช้ และคำ “สัตว์” มีคำพ้องอื่นอีก เช่น สัต สัจ

กรณีนี้ให้ยืมคำ “สัตว์” จากภาษาสันสกฤตมาใช้ เป็นต้น

๒) ในกรณีที่ไทยนำคำภาษาบาลีและสันสกฤตมาใช้ทั้งสองคำ และใช้ในความหมายคนละอย่าง ก็ให้ใช้ตามรูปคำเดิม เช่น วิชา-วิทยา กติกา-กฤษฎีกา (กฤษฎีกา)

๑.๓.๑๒ คำที่ยืมมาจากภาษาบาลีและสันสกฤตมีหลักเกณฑ์การเขียนเช่นที่ใช้อยู่ในขณะนั้นคือ ถ้าตัวสะกดมีพยัญชนะซ้ำหรือตัวพยัญชนะสะกดตัวหลังไม่มีสระกำกับให้ตัดพยัญชนะตัวหน้าออก เช่น ทุกข อัครราชทูต กิจจ รัชชกาล หัตถกัม อัตตภาพ ฯลฯ ให้เขียนดังนี้ ทุก อัครราชทูต กิจ รัชกาล หัตถกัม อัตตภาพ ฯลฯ แต่ในกรณีที่พยัญชนะตัวหลังมีสระกำกับหรือออกเสียงเต็มสระ ก็ไม่ต้องตัดพยัญชนะตัวหน้า เช่น อคคี ราชกิจจา รัชชูปการ หัตถิ ฯลฯ ยกเว้นกรณีต่อไปนี้

๑) ตัวสะกดตัวตาม จ ฉ และ ป ผ ไม่ให้ตัดเพราะตัว จ และ ผ ไม่ใช้เป็นตัวสะกดในภาษาไทย เช่น อัจฉริยะ บุปผชาติ ฯลฯ

๒) ถ้าต้องการแยกแยะความหมายของคำให้คงตัวสะกดตามเดิม เช่น คำ พระพุทธเจ้า กับคำ ดาวพระพุธ

๓) คำภาษาบาลีที่ลงท้ายด้วย ตติ และไม่ออกเสียงท้าย “ติ” เมื่อเป็นคำโดดให้ตัดพยัญชนะตัวหน้าออกเช่น นิรุติติ ประวัตติ สมบัติติ ให้เขียน นิรุติ ประวัตติ

สมบัติ และแม้มีคำอื่นมาสนธิทำให้ออกเสียงติ ก็ไม่ต้องเติมตัว ต ซ้อนนั้น เช่น ประวัตติสาตร นิรุติสาตร เป็นต้น

๑.๔ การใช้เครื่องหมายประกอบ การเขียน

การใช้เครื่องหมายส่วนใหญ่เหมือนเดิม มีที่แตกต่างบ้างคือการใช้ไม้ได้คู่ (¨) และการใช้เครื่องหมายทัณฑฆาต (̣) ดังนี้

๑) การใช้ไม้ได้คู่ (¨) ใช้เหมือนเดิมคือใช้กำกับคำที่ต้องการให้ออกเสียงสั้น เช่น เม็ด เล็ก ก็ ฯลฯ

๒) การใช้เครื่องหมายทัณฑฆาต (̣) ทัณฑฆาตเป็นเครื่องหมายที่กำกับพยัญชนะที่ไม่ออกเสียง แต่จากการศึกษาเอกสารในช่วงเวลาที่รัฐบาลปรับปรุงตัวอักษรนี้พบว่า มีทั้งคำที่ใช้และไม่ใช้เครื่องหมายนี้กำกับ เช่น ประวัตติสาตร ภูมิสาตร สัตว ไพรสนีย ประสงค์ หนังสือพิมพ์ สหกรณ์ เหตุการณ์ ประติสภ์ เป็นต้น

จะเห็นว่าการปรับปรุงตัวอักษรไทยนี้ทำให้ระบบการเขียนหนังสือไทยเปลี่ยนแปลงไปทั้งการใช้พยัญชนะต้น พยัญชนะสะกด และสระ

คณะกรรมการส่งเสริมวัฒนธรรมภาษาไทยได้ปรับปรุงตัวอักษรไทยและได้ประกาศใช้เมื่อวันที่ ๒๙ พฤษภาคม ๒๔๘๕ จากนั้น ได้จัดทำ “พจนานุกรมตัวสะกดแบบใหม่” เพื่อให้เป็นหลักในการเขียนหนังสือไทย โดยได้ประกาศใช้เมื่อวันที่ ๑๔ กรกฎาคม

๒๔๘๕

นอกจากได้มีการปรับปรุงตัวอักษรไทยแล้วรัฐบาลยังได้มีมติให้ปรับปรุงการใช้ภาษาไทยเพื่อให้ประชาชนมีวัฒนธรรมดังนี้

๑. ให้ใช้เลขไทยแทนเลขสากล

๒. ให้ใช้สรรพนามบุรุษที่หนึ่งว่า ฉัน เรา บุรุษที่สองว่า ท่าน ท่านทั้งหลาย บุรุษที่สามว่า เขา เขาทั้งหลาย มันหรือพวกมัน (ไม่ใช้กับบุคคลและสิ่งศักดิ์สิทธิ์) และให้ใช้คำตอบรับ และตอบปฏิเสธได้ ๒ คำ คือ จะ และ ไม่ เท่านั้น อย่างไรก็ตาม ต่อมาเมื่อวันที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๔๘๕ ได้ประกาศเปลี่ยนแปลงให้ชายใช้คำตอบรับว่า ครับ และหญิงให้ใช้คำตอบรับว่า ค่ะ

๓. ให้ใช้หลักเกณฑ์การตั้งชื่อบุคคล คำตั้งชื่อบุคคล การตั้งชื่อรอง และ การใช้อักษรย่อชื่อตามที่ประกาศ

การปรับปรุงตัวอักษรไทยครั้งนี้ มิได้เป็นการประดิษฐ์ตัวอักษรขึ้นใหม่หรือเปลี่ยนแปลงวิธีการวางสระเป็นแบบใหม่ เป็นเพียงการตัดอักษรไทยบางตัวและปรับระบบการเขียนที่เนื่องมาจากการตัดตัวอักษรไทยอย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงอักษรและอักษรวิธีครั้งนี้ก็มีผลกระทบต่อสังคมมาก โดยเฉพาะต่อภาษาและวรรณกรรม กล่าวคือต้องเปลี่ยนแปลงตัวหนังสือที่ใช้เขียนทั้งหมด เช่น ป้ายชื่อถนน ตำราเรียน ธนบัตร

เอกสารทางราชการ ตัวเรียงพิมพ์ เครื่องพิมพ์ดีด ฯลฯ ทำให้สิ้นเปลืองเงินเป็นจำนวนมาก^{๑๗} และคนไทยสมัยนั้นต้องเรียนหนังสือแบบไทยแบบใหม่กันอีก ทำให้เสียเวลาและสิ้นเปลืองโดยไม่เกิดประโยชน์ดังที่สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพได้มีพระดำริตอบลายพระหัตถ์ของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนริศรานุวัดติวงศ์เกี่ยวกับการเรียนและการเขียนหนังสือแบบใหม่สมัยจอมพลป. พิบูลสงครามดังนี้

ที่ทรงปรารภจะเรียนหนังสือไทยแบบใหม่ หม่อมฉันพิจารณาดูไม่เห็นว่าจะประโยชน์แก่พระองค์เท่ากับที่จะต้องทรงรับความลำบากและรำคาญ เห็นอย่างนั้น เพราะพระองค์ท่านและตัวหม่อมฉัน ก็ไม่มีกิจต้องเขียนหนังสือเท่าใดนัก หนังสือที่เขียนเช่นกฎหมายเวรเป็นต้น ก็ไม่ได้เขียนสำหรับโฆษณา อันจำเป็นจะต้องเขียนหนังสือแบบใหม่ตามบังคับของรัฐบาล เราจะเขียนถึงกันอย่างไรก็ได้ แม้มีกิจต้องเขียนหนังสือสำหรับโฆษณา เช่นหม่อมฉันเขียนประวัติเจ้าคุณพระประยูรวงศ์เมื่อเร็วๆ นี้ หม่อมฉันก็เขียนตามแบบเก่าแล้ว มอบให้เสมียนเป็นผู้ตัดแปลงเป็นแบบใหม่ ตัวไม่ต้องทำเอง จึงเห็นว่าไม่มีความจำเป็นที่จะต้องเรียน การที่เรียนนั้นแม้

^{๑๗} แดมสุข นุ่มนนท์, “การสร้างชาติของจอมพล ป. พิบูลสงคราม,” ใน เมืองไทยสมัยสงครามโลกครั้งที่สอง, หน้า ๕๖.

เพียงจะสนุกหรือไม่ก็สงสัยอยู่ เปรียบเหมือนฟังเพลงดนตรีที่ไม่ชอบหูก็รำคาญอยู่แล้ว ยังจะเข้าไปหัดทำเพลงที่ไม่ชอบหูอีกด้วย จึงเห็นว่าน่าจะเสียเวลาไปหาความรำคาญเปล่าๆ...^{๑๘}

นอกจากนี้งานเขียนทุกชนิดต้องปฏิบัติตามระเบียบการปรับปรุงภาษาไทยรวมทั้งการใช้สรรพนาม และแนวการเขียนที่ต้องยึดหลักศีลธรรมอันดีงาม ข้อกำหนดดังกล่าวมีผลต่อนักแต่งบันเทิงคดีมากเพราะรัฐควบคุมการเขียนทั้งแนวเรื่อง เนื้อหา และการใช้ภาษา เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายการสร้างชาติและการสร้างวัฒนธรรมของชาติ^{๑๙} เหตุนี้ทำให้นักแต่งหลายคนต้องหยุดสร้างสรรค์งานประพันธ์ของตน และมีผลทำให้ระยะที่อยู่ในยุคคลัทธิเชื้อผู้นำเป็นระยะที่วรรณกรรมไทยประสบกับความอับเฉามากที่สุด^{๒๐}

พระราชวงศ์เธอ กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ หรือ น.ม.ส. ได้ทรงแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความวิบัติทางภาษาในยุคเชื้อผู้นำไว้ในภาคผนวกของเรื่องสามกรุง^{๒๑} ดังนี้

...เราไทยสยามจึงมีตัวหนังสือไว้มาก

เพื่อยกย้ายตัวสกตการ์นต์ไปโดยปรารธนา

ว่าเมื่อบอกแล้วก็ให้รู้จนได้ เราต้องการให้ผู้อ่านรู้ทันทีที่เห็นหนังสือ ให้เข้าใจชัด ไม่ให้ต้องซังก ไม่ให้ต้องพิศวงว่าเราบอกว่ทำอะไรแน่ เราจึงเขียน นาด นาด นาท นาทย์ เขียนวัน วรณ วันน หรือถ้าเขียนควบคำก็เขียนว่า วรณคดี วันนนี้ วันนโรค เป็นต้น ล้วนแต่จะให้ผู้อ่านประจักษ์ความหมายในขณะเดียวกับที่สายตาประสบตัวหนังสือในนาคระดาด ไม่ให้ฉงนได้เลย

ข้อที่ว่ทำให้เข้าใจทันทีแลไม่ให้เข้าใจผิดนี้สำคัญนัก เพราะถ้ามีฉงนนั้นเหตุดั้งเดิมที่มนุษย์เขียนหนังสือ คือ เพื่อบอก แลเหตุแห่งการบอก คือ เพื่อให้รู้ นั้นก็เลื่อนลอยไปหมด

การตัดตัวหนังสือไทยสยามลงไปทั้งพยัญชนะแลสระรวมถึง ๑๘ ตัว ในสมัย “วรรณกัม” และ “วรรณคดี” (พ.ศ. ๒๔๘๕ ถึง พ.ศ. ๒๔๘๗) ทำให้รศแห่งกวีวิจนะไทยเสื่อมลงไป อย่างน้อยก็กวีวิจนะของข้าพเจ้า ดังจะชี้ให้เห็นเป็นตัวอย่างต่อไปนี้

ในสมัย “ส่งเสริมวรรณกรรมภาษาไทย” มีสมุดเล่มหนึ่งออกมาเป็นทางราชการ เรียกว่า “พจนานุกรมตัวสกตแบบใหม่” (พิมพ์ครั้งที่ ๑ วันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๔๘๕) มีประกาศลงนาม “นายกรัถมนตรี” ว่า “คณะรัถมนตรีได้พิจารณาหลักที่คณะกัมการ

^{๑๘} สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์และสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ, สารสนสมเด็จ เล่ม ๒๖ (พระนคร : คุรุสภา, ๒๕๐๕), หน้า ๑๓๐-๑๓๑.

^{๑๙} ดรีศิลป์ บุญจวร, นวนิยายกับสังคมไทย (๒๔๗๕-๒๕๐๐) (กรุงเทพฯ : สร้างสรรค์, ๒๕๒๓), หน้า ๑๖๕.

^{๒๐} ยศวัชรเสถียร, ความเป็นมาของประวัติการประพันธ์ไทยและนักประพันธ์ (พระนคร : แพร์พิทยา, ๒๕๐๖), หน้า ๓๑๙.

^{๒๑} พระราชวรวงศ์เธอ กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์, สามกรุง (พระนคร : คลังวิทยา, ๒๕๐๕), หน้า ๒๕๗-๒๕๘.

ส่งเสริมวัฒนธรรมภาษาไทยเสนอมา...มีความเห็นชอบด้วย จึงลงมติให้ใช้สระแลพยัญชนะในภาษาไทยดังกล่าวนี้ตั้งแต่วันที่ประกาศนี้เป็นต้นไป”

ในที่นี้จะยกตัวอย่างโคลงของข้าพเจ้าในสามกรุงนี้สองสามแห่ง ซึ่งถ้าพูดตามคำสั่งประกาศิตของรัฐบาลที่อ้างข้างบนนี้ ก็จะต้องแก้ตัวสกดเป็นต้นว่า

โคลงบทหนึ่ง (นำ ๘๘) ส่งบททำว่า
“ชายเขทเหตุให้ให้ เหือดแห้งโรย
ราช” คำว่า เหตุให้ให้ ถ้าต้องเขียนว่า เหตุให้ให้ ;

โคลงอีกบทหนึ่ง (นำ ๙๑) ส่งว่า
“ตรัสทราบภาพตกใต้ ต่ำต้อยร้อย
ปการช” คำว่า ตรัสทราบ ถ้าต้องเขียนว่า ตรัสชาบ, คำว่า ต่ำใต้ ถ้าต้องเขียนว่า ต่ำใต้...

อีกบทหนึ่ง (นำ ๑๕) ทรามเซย ถ้าต้องเขียนว่า ซามเซย ;

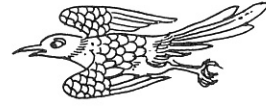
อีกแห่งหนึ่ง (นำ ๑๔๖) กล่าวถึงสังฆราช ถ้าต้องเขียน สังคราช ;

โคลงบทหนึ่งมีคำว่า ปีนรัฐ ถ้าต้องเขียนว่า ปีนรัถ ไชรั

รศแห่งโคลงทุกบทที่นำมาเป็นตัวอย่างนี้ก็เพื่อนผาดไปหมด แม้การแต่งสามกรุงจะเป็นเครื่องผลิตเพลินแก่ผู้แต่งสักปานใด ข้าพเจ้าก็เห็นจะไม่แต่ง ยิ่งฉันท์ยิ่งเลิกสนิท

เมื่อจอมพล ป. พิบูลสงครามพ้นจากตำแหน่งทางการเมืองทุกตำแหน่ง เมื่อวันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๔๘๗ นายควง อภัยวงศ์ นายกรัฐมนตรีคนต่อมาได้ประกาศเลิกนโยบายเชื่อผู้นำของจอมพล ป. และเลิกกฎข้อบังคับและระเบียบต่าง ๆ ได้ทั้งหมดภายในเวลาสองเดือน และรัฐบาลชุดใหม่ก็ได้ประกาศยกเลิกการปรับปรุงตัวอักษรไทยและการใช้เลขสากลเป็นเลขไทยเมื่อวันที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๔๘๗ การใช้ตัวสะกดแบบใหม่จึงสิ้นสุดลง รวมเวลาที่คนไทยต้องจำยอมใช้อักษรที่ปรับปรุงใหม่เป็นเวลา ๒ ปี ๕ เดือน ๔ วัน แม้เป็นเวลาไม่นานนักแต่ก็มีผลกระทบต่อภาษา วัฒนธรรม สังคมและเศรษฐกิจไทยมากทีเดียว

บรรณานุกรม

- โคสนาการ, กรม. พจนานุกรมตัวสกดแบบใหม่. พระนคร : โรงพิมพ์ศาสนศึกษา, ๒๔๘๕.
- ตรีศิลป์ บุญขจร. วนิยายกับสังคมไทย (๒๔๗๕-๒๕๐๐). กรุงเทพฯ : สร้างสรรค์, ๒๕๒๓.
- แกมสุข นุ่มนนท์. ฟีนอติต. กรุงเทพฯ : เรื่องศิลป์, ๒๕๒๒.
- _____ . เมืองไทยสมัยสงครามโลกครั้งที่สอง. กรุงเทพฯ : ดวงกมล, ๒๕๒๑.
- นริศรานุกัตติวงศ์, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยาและดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยา. สำนัสมเด็จ เล่ม ๒๖. พระนคร : คุรุสภา, ๒๕๐๕.
- ประอรรัตน์ บุรณมาตร์. หลวงวิจิตรวาทการกับบทละครประวัติศาสตร์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๘.
- เปลื้อง ณ นคร. “อักษรสมัยยุคศิลป์แห่งวันชัย....” ภาษาและหนังสือ. ๑๕, ๒ (ตุลาคม-มีนาคม ๒๕๒๖) : ๓๖-๔๖.
- พิทยาลงกรณ์, พระราชวรวงศ์เธอ กรมหมื่น. สามกรุง. พระนคร : คลังวิทยา, ๒๕๐๕.
- ยศวัชรเสถียร. ความเป็นมาของประวัติการประพันธ์ไทยและนักประพันธ์. พระนคร : แพร์พิทยา, ๒๕๐๖.
- สมลิณี สิงห์กันต์, “ภาษาไทยในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม.” สารนิพนธ์ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร พ.ศ. ๒๕๓๖.
- สำนักนายกรัฐมนตรี. “ประกาศเรื่องการปรับปรุงตัวอักษรไทย.” ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ ๕๙ ตอนที่ ๓๕ (๑ มิถุนายน ๒๔๘๕).
- _____ . “ประกาศเรื่องการใช้เลขสากลปนเลขไทย.” ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ ๕๙ ตอนที่ ๓๕ (๑ มิถุนายน ๒๔๘๕).
- _____ . “ประกาศเรื่องวางระเบียบค่าแทนชื่อและคำรับ คำปดเสธ.” ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๕๙ ตอนที่ ๔๑ (๒๓ มิถุนายน ๒๔๘๕).
- _____ . “ประกาศเรื่องให้ใช้พจนานุกรมตัวสกดแบบใหม่เป็นหลักการเรียนหนังสือไทย.” ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๕๙ ตอนที่ ๔๗ (๑๔ กรกฎาคม ๒๔๘๕)
- _____ . “ประกาศเรื่องชื่อบุคคล (ฉบับที่ ๑).” ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ ๕๘ ตอนที่ ๔๑ (๒๔ มิถุนายน ๒๔๘๔).
- _____ . “ประกาศเรื่องชื่อบุคคล (ฉบับที่ ๒).” ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ ๕๘ ตอนที่ ๕๖. (๒๒ สิงหาคม ๒๔๘๕).
- _____ . “ประกาศเรื่องการปรับปรุงอักษรไทยและการใช้เลขสากลปนเลขไทย.” ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ ๖๑ ตอนที่ ๖๘ (๗ พฤศจิกายน ๒๔๘๗).
- สุริยา รัตนกุล. ข ค หายไปไหน. นครปฐม : สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท : มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๓๗.